

ΗΠΕΙΡΟΣ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ

Και μια άγνωστη πράξη ηρωισμού στα Γιάννενα, στην επέτειο της απελευθέρωσης της πόλης, 21 Φεβρουαρίου 1944

Του συγγραφέα **Γιώργου Λεκάκη (*)**
www.lekakis.com

«Πόλεμος πατήρ πάντων» έλεγε ο Ηράκλειτος... Σε 13.676 ανήλθαν οι νεκροί Έλληνες στρατιώτες κατά την διάρκεια των 219 ημερών του Πολέμου. Κατά την διάρκεια δε της τετραπλής κατοχής της Ελλάδος, η οποία ακολούθησε, τα κατοχικά

στρατεύματα εκτέλεσαν:

Των Αλβανών:	1.165 Έλληνες [1]
Των Ιταλών:	8.000 Έλληνες
Των Βουλγάρων:	25.000 Έλληνες και
Των Γερμανών:	50.000 Έλληνες!..

Η ανακωχή με τους Γερμανούς υπεγράφη στο Βοτονόσι, το 1941. Αμέσως, οι Γερμανοί δημιούργησαν «ζώνες κατοχής». Απαγορεύθηκε αυστηρώς η μετακίνηση αγαθών από την μια ζώνη στην άλλη. Αυτό ήταν ένα σχέδιο που προέβλεπε την σταδιακή εξόντωση του ελληνικού πληθυσμού. Γιατί ενώ τα παιδιά στην Αθήνα πέθαιναν από έλλειψη ζακκάρου, 50 μίλια μακρύτερα η πελοποννησιακή σταφίδα σάπιζε σε αποθήκες... Οι Αθηναίοι πέθαιναν από έλλειψη λαδιού, που αφαιρούσε στα νσιά του Αιγαίου... Έτσι, και οι κάτοικοι της Πίνδου πέθαιναν γιατί τους είχε απαγορευθεί να αγοράζουν σιτηρά από την Θεσσαλονίκη...

Και σαν να μην έφθανε αυτό, οι Γερμανοί προέβησαν στην αποτέφρωση χωριών! Συνολικά αποτέφρωσαν 1.770 ελληνικά χωριά! Σε μερικά σημεία της χώρας, ιδίως τα ακριτικά, η ολοκληρωτική καταστροφή άγγιξε το 90% των πληγέντων αυτών χωριών! Οι Γερμανοί σε αυτό το καταστροφικό έργο δεν ήταν μόνοι. Τον γερμανικό στρατό βοήθησε και ο βουλγαρικός στρατός (καθώς και άτακτοι Βούλγαροι) [2], ιταλικές λεγεώνες και Αλβανοί ληστές κι οι αλβανοτσάμηδες με τις συμμορίες τους.

Η καταστροφική manía των εχθρών της Ελλάδος δεν περιορίστηκε μόνο στα σύνορά της, αλλά και εκτός αυτών, όπου υπήρχαν χωριά που κατοικούσαν Έλληνες. Η Βόρειος Ήπειρος είναι μια απ' αυτές τις περιοχές. Το γεγονός ότι η Κεντρική και Β. Αλβανία δεν εληλίγη, δεν έπαθε τίποτε σημαντικό, μαρτυρά και την ελληνικότητα της περιοχής... Τα ελληνικά κέντρα στην Β. Ήπειρο γνώρισαν τις ωμότητες των Αλβανών. Έλληνες κάτοικοι αφάζονταν και παίρνονταν όμηροι από αλβανικές λησσοσυμμορίες, οι οποίες μετά λήστευαν και έκλεβαν (έκαναν «πλιάσικο» - μια αλβανική λέξη!), και οι οποίες δρούσαν υπό την προστασία Γερμανών και Ιταλών.

Το Ανατ. Ζαγόρι απαρτίζουν τα χωριά: Αγ. Παρασκευή, Ανθρακίτης, Βωβούσα (ή Αώος), Γρεβενίτη, Δεμίτη, Δόλιανη, Ελατοχώρι, Καβαλλάρι, Καρυσί, Καστανάνα, Μακρινή, Πέτρα, Ποταμιά, Τρίστενο, Φλαμπουράρι. Τα χωριά αυτά εκάπσαν ολοσχερώς το 1942-43 από τους Γερμανούς κατακτητές. Μάλιστα το Φλαμπουράρι το 1943 κάπκε δις από τους Γερμανούς! Γι' αυτό και ο νεοσυσταθείς Δήμος Ανατ. Ζαγορίου το ανακήρυξε «Μαρτυρικά Χωριά», με ημέρα μνήμης, την 4η Ιουλίου. Αλλά συγκεκριμένα, το Γρεβενίτη πλήρωσε βαρύ φόρο αίματος στους Γερμανούς: 22-25 κάτοικοι από το χωριό εκτελέστηκαν! Οι Γερμανοί κατέστρεψαν 350 σπίτια του χωριού! Και λεπλάτψαν την ΙΜ Βοτσάς, μια από τις αρχαιότερες της Ηπείρου. Μάλιστα, εδώ έχει καταγραφεί και η εξής βαρβαρότητα των κατακτητών: Πέτοξαν στον αέρα ένα μωρό και καθώς αυτό προσγειωνόταν, καρφώθηκε σε μια γερμανική λόγχη όπλου, η οποία είχε στήσει καρτέρι σ' αυτό το βρέφος...

Στην Δραγωψιά Ιταλοί και Γερμανοί είχαν κατασκευάσει στοά, για την άντληση πίσσας [3] και πετρελαίου.

Οι Γερμανοί κατέκαυσαν την ΙΜ Στομίου γιατί την χρησιμοποιούσαν για αποθήκη όπλων και πυρομαχικών οι αντάρτες της περιοχής. Η φωτιά ευτυχώς σταμάτησε προ του κυριώς ναού. Οι Γερμανοί έβαλαν φωτιά και στον ΙΝ Αγ. Δημητρίου Ζαλόγγου, επειδή είχαν πληροφορήσει ότι στο μοναστήρι εύρισκαν καταφύγιο αγωνιστές της εθνικής αντιστάσεως! Τότε καταστράφηκε και το καθολικό του, μαζί με όλα τα ιερά κειμήλια, που φυλάσσονταν εκεί επί αιώνες!

Μετά την κατάρρευση της Ιταλίας το 1943 οι Αλβανοί κι οι αλβανοτσάμηδες [4] συνεχίζουν τον πόλεμο κατά των Ελλήνων και των συμ-

μάχων τους. Οργάνωσαν εθνικιστικές ένοπλες ομάδες, τις περίφημες «Μπαλ Κομπετάρ» και μέσα από αυτές συνεργάζονται με τους Γερμανούς κατά των συμμάχων.

Οι Άγγλοι με την γνωστή επιχείρηση "ZOA" ανατίναζαν γεφύρια και μονοπάτια στην Ήπειρο, για να ξεγελάσουν τους Γερμανούς πως επίκειται απόβασή τους (την οποία τελικά έκαμαν στην Σικελία). Οι Γερμανοί θεωρούσαν αυτές τις ενέργειες «σαμποτάζ» και εξαντλούσαν την αυστηρότητά τους στους Ηπειρώτες...

Και έφθασε το μαρτυρικό 1943...

Στο χωριό Αγ. Αναστασία εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς αρκετοί χωρικοί μαζί και οι ιερείς τους, με την κατηγορία ότι εφοδίαζαν πολεμιστές της Εθν. Αντιστάσεως.

Τον Ιούνιο του 1943 μετά τον β' βομβαρδισμό των Θεοδώριων

απ' τους Γερμανούς, θα κτυπηθεί - από δικά τους πυρά - και θα καταπέσει πίσω απ' την ράχη τ' Άν Λια, προς το Μυρόφυλλο, ένα γερμανικό στούκας. Αλλά μόνο στο τέλος Οκτωβρίου του 1943 - και για μοναδική φορά - θα πατήσουν το μονοπάτι Θεοδώριων-Τρικιάλων μπότες Γερμανών στρατιωτών, κι αυτές ήταν της επίλεκτης ορεινής ταξιαρχίας.

Στις 10 Ιουλίου 1943 συνέβη «το ολοκαύτωμα του Κεφαλόβρυσου». Το χωριό εκάπ από τους Γερμανούς. Μνημείο των 23 πρώων-καέντων υπάρχει στο κέντρο του να μας το θυμίζει.

Το ξημέρωμα της 14ης Ιουλίου 1943 στην κορυφογραμμή του βουνού της Βροπίστας εκάμε την εμφάνισή του ένας λόχος Γερμανών. Με ρήψη φωτοβολιδών ενετόπισαν πού κρύβονταν οι κάτοικοι του χωριού Ελάτη. Από τις θέσεις Βροπίστα και Λάππο, πολυβόλησαν προς την κατεύθυνση των συγκεντρωμένων αμάχων. Έτσι τους ανάγκασαν να κινηθούν προς τα πάνω (στην θέση Πρικασόρια). Από την θέση αυτή, ανήμποροι οι κάτοικοι, θα αναγκασθούν να παρακολουθήσουν την ολοσχερή καταστροφή και καί του χωριού τους! Σαν να μην έφθανε αυτό, οι Γερμανοί εισέβαλαν στο χωριό, έσπασαν τις θύρες των σπιτιών και τα πυρπολόησαν, πυροδοτώντας την εμπρηστική σκόνη την οποία είχαν προηγουμένως ρίξει. Κατέστρεψαν το μεγαλύτερο μέρος της Ελάτης - σώθηκε μόνο μια συνοικία - και την κεντρική εκκλησία. Κάποιοι εκ των κατοίκων βρήκαν προσωρινώς στέγη σε σπίτια της διασωθείσας συνοικίας. Αλλά οι πιότεροι έφυγαν αναζητώντας επιβίωση προς διάφορες κατευθύνσεις. Η Ελάτη ένας κτηνοτροφικός οικισμός, από τον 16ον αιώνα, κάπκε από τους Γερμανούς. Και οι κάτοικοι της αναγκάστηκαν να την ξανακτίσουν σε άλλο σημείο...

Την επομένη 15 Ιουλίου 1943 οι Γερμανοί πυρπολόησαν και κατέστρεψαν ολοκληρωτικώς και το χωριό Ασπράγγελο. Μάλιστα δολοφόνησαν ένα ανδρόγυνο έξω από το χωριό. (Το καλοκαίρι του 1944, οι Γερμανοί σε ένα από τα πολλά μπλόκα που έκαναν στο ήδη καμένο χωριό, συνέλαβαν 19 άτομα, νέους και γέροντες, και τους έριξαν στα υπόγεια της Ζωσιμαίας Σχολής, την οποία είχαν μετατρέψει σε φυλακή. Οι συλληφθέντες έμειναν εκεί για αρκετό καιρό αλλά τελικά διεσωθήσαν).

Στις 20 Ιουλίου 1943 ήταν η σειρά του χωριού Μεσοβούνι να πυρποληθεί από τους Γερμανούς.

Στο κέντρο της Μουσιωτίτσας, ευρίσκεται ένα ωραίο μνημείο, σε

πλακόστρωτο με κερκίδες, ισάξιο της ιστορίας του μαρτυρικού χωριού, όπου την 25η Ιουλίου 1943 οι Γερμανοί εκτέλεσαν 152 αθώα θύματα...

Στο Κομμένο τα ξημερώματα της 16ης Αυγούστου 1943, κι ενώ οι περισσότεροι κάτοικοι γλεντούσαν σε έναν γάμο, το χωριό γνώρισε τι θα πει ολοκαύτωμα από τους Γερμανούς: Έγκυες γυναίκες με ανοιχτή την κοιλιά, 89 παιδιά σκοτωμένα και καμένα, άνδρες με στυπιά στο στόμα και με τα μάτια βγαλμένα, ενώ τα σπία έβγαζαν καπνούς! Συνολικά 317 άτομα σφαγιάστηκαν από τις ναζιστικές δυνάμεις Κατοχής! Οι ελάχιστοι που σώθηκαν κρύφθηκαν στ' αυλάκια της γύρω περιοχής...

Η Παλαιά Σαγιάδα κάπκε στις 23 Αυγούστου 1943 από Γερμανούς και μουσουλμάνους Αλβανοτσάμηδες του γειτονικού χωριού Λιάψη. Έτσι ερήμωσε. Οι κάτοικοι της διασκορπίστηκαν κι αυτοί σε βορειότερα χωριά.

Στις 29 Σεπτεμβρίου 1943 η Παραμυθιά έχει να καυχάται πως έδωσε στην ελληνική λευτεριά 49 προκρίτους της, τους οποίους εξετέλεσαν οι Γερμανοί, καθ' υπόδειξη των αλβανοτσάμηδων [5]. Στις 29 Σεπτεμβρίου 1947 έγιναν τα αποκαλυπτήρια του μνημείου γι' αυτούς, στην θέση «Αγ. Γεώργιος». [6] Στον μπτροπολιτικό ναό του Αγ. Δονάτου ψάλλεται κάθε χρόνο, τέλη Σεπτεμβρίου, στην μνήμη τους αρχιερατικό μνημόσυνο. Η πλατεία της κόμης ονομάζεται πλατεία «49 προκρίτων».

Και οι Λυγκιάδες μαρτύρησαν επί Γερμανών [7]: Στις 3 Οκτωβρίου 1943 γινόταν κι εδώ ένας γάμος. Οι Γερμανοί ενόμιζαν πως οι κάτοικοι επαναστατούν! Τότε έβαλλαν από τα Ιωάννινα κατά των αμάχων! Τους έκασαν όλους! Περί τα 80 άτομα, άνδρες, γυναίκες και παιδιά εκάπσαν ζωντανά! Διασώθηκε μόνο ένα μωρό, επειδή το κρατούσε η μάννα του σφιχτά στην αγκαλιά της... Μετά από αυτήν την τραγωδία, το χωριό ερημώθηκε... Ξενομερίτες βρήκαν τους νεκρούς... Δεν υπήρχαν επιζήσαντες για να καταγραφεί από πρώτο χέρι η θηριωδία... Το χωριό ξανακτίστηκε και ξανακατοικήθηκε μετά από χρόνια... Στην ιστορία έμεινε ως «Το ολοκαύτωμα των Λυγκιάδων»... [8]

Το χωριό Μανασσής πυρπολήθηκε από τους Γερμανούς στις 23 Οκτωβρίου 1943. Την ίδια ημέρα (23 Οκτωβρίου 1943) και το χωριό Καλουτάς πυρπολήθηκε από γερμανικό στρατιωτικό τμήμα της Ορεινής Μεραρχίας Εντελβίας. Σημειώστε ότι το ίδιο χωριό, την 1η Αυγούστου 1943 κανονιοβολήθηκε και από το Γερμανικό Πυροβολικό, το οποίο έδρευε στην περιοχή Ελεούσα έξω από τα Ιωάννινα και σκοτώθηκαν δύο άτομα.

Και τα Άγναντα πυρπολήθηκαν από τους Γερμανούς. Εκάπ το Ειρηνοδικείο. Τα κήρια της πλατείας εκάπσαν δις τον Ιούνιο 1940 και στις 25 Οκτωβρίου 1943 - πάντα από τους Γερμανούς.

Τέλος, η πρωτεύουσα της Ηπείρου, τα Ιωάννινα. Έγινε ένας από τους κυριώτερους στόχους της Αεροπορίας του Άξονος. Κατεστράφη από βομβαρδισμούς το 1/3 της πόλεως, τα νοσοκομεία και τα μεγαλύτερα σχολεία!

Και φθάνουμε στο 1944: Η Ελλάς είναι σκλαβωμένη αλλά ο λαός της δεν παραδίδεται! Χαρακτηριστικό παράδειγμα κάποιοι τολμηροί και γενναίοι νέοι των Ιωαννίνων: Οι Κατσουλίδη, Δημήτρης (Τάκης) Κισκίνης, Οικονομίδης, Νίκος Λαμπριδής, Λευτέρης Παπαγγέλης (από την συνοικία της Αγίας Αικατερίνης), και οι Σόλων Κωνσταντινίδης, Σπύρος Στατηράς και Γιάννης Γιάνναρης (από την συνοικία της Καλούτσας). Έλαβαν εντολή από την αντιστασιακή οργάνωση της πόλεως να αναρτήσουν την ελληνική σημαία στο ρολόι της κάτω πλατείας και στο κωδωνοστάσιο της Αγίας Αικατερίνης. Και μάλιστα την παραμονή του εορτασμού της 31ης επετείου απελευθερώσεως της πόλεως από τον τουρκικό ζυγό (21η Φεβρουαρίου 1913). Η Κατσουλίδη έρραψε στο σπία της κρυφά τις δύο ελληνικές σημαίες. Παραμονή της επετείου της απελευθερώσεως (20 Φεβρουαρίου 1944): Ο Κισκίνης έχοντας την ελληνική σημαία στον κόρφο του, σκαρφώθηκε στο ρολόι, έβγαλε την ελληνική σημαία, την φίλησε και την ανάρτησε στα κάγκελα του ρολογιού! Κατά τον ίδιο τρόπο την ανάρτησε και ο Σόλων Κωνσταντινίδης. Το πρωί έκπληκτοι οι κάτοικοι των Ιωαννίνων είδαν δύο ελληνικές σημαίες να κυματίζουν υπερήφανα στον ουρανό της πόλεως τους... Οι κατακτητές, που είχαν λάβει παραμονή της απε-

Παρουσίαση τριών ιστορικών βιβλίων για την Παραμυθιά στην Ελληνο-Γερμανική Σχολή

Ρεπορτάζ: **Νίκος Σουτόπουλος**

ΑΘΗΝΑ. Η παρουσίαση του βιβλίου του καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Αθανασίου Γκότοβου με τίτλο «Η Παραμυθιά στο στόχαστρο», πραγματοποιήθηκε σε ειδική εκδήλωση της «Εράσμιου Ελληνο-Γερμανικής Σχολής» και Ελληνο-Γερμανικού Συνδέσμου Αθήνας στις 6 Φεβρουαρίου 2010. Η παρουσίαση έγινε από το διακεκριμένο Βαλκανολόγο πανεπιστημιακό καθηγητή Αχιλλέα Λαζάρου και το συγγραφέα-λαογράφο Γεώργιο Λεκάκη. Η τιμητική εκδήλωση τελούσε υπό την αιγίδα του πρέσβη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας Δρ. Wolfgang Schultheiss και του Προέδρου του Δ.Σ του Φιλοπροόδου Ομίλου Παραμυθιάς Θεοσπρωτίας Δημήτρη Τσαρκοβίστα. Επίσης παρουσιάστηκαν τα βιβλία των Γερμανών συγγραφέων W. Bachstefel και της S. Loeser «Παραμυθιά ανάμεσα στον Αχέροντα και τον Καλαμά» και «Κεφαλόβρυσος, Μουσιωτίτσα, Κομμένο, Παραμυθιά, Λυγκιάδες: Ενθύμηση για ένα κοινό μέλλον». Τα βιβλία παρουσίασε ο Κωνσταντίνος Τραχανάς, πανεπιστημιακός καθηγητής. Ο Γερμανός πρέσβης Δρ. Wolfgang Schultheiss τόνισε την «ανάγκη για υπέρβαση του παρελθόντος της σύγκρουσης και του πόνου, μέσα

Από αριστερά: Ο συγγραφέας-λαογράφος **Γεώργιος Λεκάκης**, ο Γερμανός πρέσβης **Δρ. Wolfgang Schultheiss**, ο Παν. καθηγητής **Αθανάσιος Γκότοβος** και η πρόεδρος **Kerstin Lohr**

από τη μελέτη των γεγονότων και την αναγνώριση της ευθύνης που είχε το γερμανικό κράτος για την επίθεση και τις δολοφονίες αμάχων», ενώ ο Καθ. Αθ. Γκότοβος επισήμανε «την ιστορικά τεκμηριωμένη παρουσίαση των γεγονότων μέσα από έναν επιστημονικό λόγο, χωρίς τα γνωστά στερεότυπα που θα αποδίδουν συλλογικές ευθύνες για τα εγκλήματα του εθνικοσοσιαλιστικού καθεστώτος που επικράτησε τότε».

ΕΛΛindex ενώνει Έλληνες επιχειρηματίες της Γερμανίας, Αυστρίας και της Ελβετίας σε ένα ευρετήριο.

Καταχώριση για:

- Έλληνες επιχειρηματίες
- Έλληνες ελεύθερους επαγγελματίες
- Έλληνες ιατρούς και χειρουργούς
- Έλληνες δικηγόρους κ.ο.κ.

Η Ellindex ενισχύει:

- ελληνογερμανικές ενορίες
- ελληνικούς συλλόγους
- ελληνικούς μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς (NPO's)
- ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας
www.ellindex.de/elliniki-gnomi.php
ή
επικοινωνήστε μαζί μας μέσω email
kontakt@ellindex.de

Ellindex
Theodoros Aggos
Großmannstr. 44
D - 80933 München

Τηλ.: +49 (0) 89 43712626

Κατοχός: Θεόδωρος Άγγος
Bachelor of Information Systems and Management

